GEMEENTE MUIDEN EN HOOGHEEMRAADSCHAP AMSTEL, GOOI EN VECHT

Langdurige samenwerking om het riool te kunnen verbeteren

De gemeente Muiden en het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) gaan voor langere tijd met elkaar samenwerken om de vuilemissie vanuit het rioolstelsel te verminderen. In de komende tien jaar willen beide partijen de emissies reduceren tot een niveau dat acceptabel is voor het lokale watermilieu door het integraal uitvoeren van het emissiespoor (basisinspanning) en het waterkwaliteitspoor. Hiervoor zijn naast bronmaatregelen, maatregelen nodig aan de riolering en het oppervlaktewater in de twee kernen van Muiden. De Dienst Waterbeheer en Riolering (DWR) en de gemeentelijke dienst stelden een maatregelenplan op voor de uitvoeringsperiode tot en met 2011. De samenwerking is vastgelegd in een convenant.

Het gezamenlijk opstellen van het plan leidde al snel tot de volgende ontdekkingen:

- Overstorten nabij plekken waar vee uit de sloot kan drinken, alsmede de termijn waarin de basisinspanning voor gemengde riolering moet zijn uitgevoerd (2005) zijn beperkend om het beleid om meer duurzamere en/of integrale maatregelen te treffen uit te kunnen voeren;
- Met het plan van aanpak voldoet Muiden aan de landelijke basisinspanning voor riolering, aan het lokale waterkwaliteitspoor én aan het nationale streven om 20 procent af te koppelen;
- Via een beperkt onderzoek wordt in korte tijd en op eenvoudige wijze duidelijk waar met succes in bestaand stedelijk gebied afgekoppeld kan worden;
- In principe bestaan voldoende technieken om zowel in droge als in nattere gebieden milieuverantwoord te kunnen afkoppelen.

De burgemeester van Muiden en de dijkgraaf van het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) ondertekenden eind 2001 het convenant 'Milieuverantwoord verbeteren van de riolering te Muiden'. Die ondertekening vormde het startschot van de samenwerking tussen de gemeente en het hoogheemraadschap tot 2011. In die periode voeren de gemeente en het hoogheemraadschap maatregelen uit om de kwaliteit van het stadswater in Muiden te verbeteren door het aantal overstorten van rioolwater op het oppervlaktewater te verminderen.

Muiden kent gemengde rioolstelsels waarmee huishoudelijk en bedrijfsafvalwater wordt ingezameld en getransporteerd naar de zuiveringsinstallatie. Daarnaast voert de gemengde riolering regenwater af. Hiervan komt het overgrote deel in de rwzi terecht. Alleen bij hevige regenval zijn de rioolbuizen en de rwzi te klein en stort het vuile rioolwater (regen en afvalwater) over in de sloten of grachten. Zoals elke gemeente in Nederland moet Muiden de emissie uit de riolering reduceren tot een door de Rijksoverheid vastgesteld niveau. Deze basisinspanning vormt het zogeheten emissiespoor van het landelijk tweesporenbeleid. Vervolgens wordt in het tweede spoor, het waterkwaliteitspoor, onderzocht of verdergaande maatregelen nodig zijn vanwege knelpunten met de lokale waterkwaliteit.

Situatie in Muiden

Om te voldoen aan de basisinspanning diende de gemeente Muiden volgens een vuilemissierapport uit 1997 in Muiderberg één bergbezinkbassin van 500 kubieke meter aan te leggen en in Muiden twee bassins van samen 420 kubieke meter. Om integratie van de maatregelen voor de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor mogelijk te maken voerde DWR een waterkwaliteitstoets uit voordat de maatregelen voor de basisinspanning werden uitgevoerd. Hieruit volgden uitgebreide aanvullende maatregelen. Onder andere diende de voorziening in Muiderberg 1000 kubieke meter groter te worden om problemen met het oppervlaktewater te voorkomen.

De gemeente schrok hiervan. Door overleg en een goede samenwerking kwam hierdoor uiteindelijk een meer duurzaam pakket van maatregelen tot stand waarmee aan de basisinspanning en de eisen uit het waterkwaliteitsspoor wordt voldaan. Daarbij was van belang dat Amstel, Gooi en Vecht duurzame oplossingen subsidieert en ook dat door beter te kijken de voorgestelde maatregelen voor het waterkwaliteitsspoor aanzienlijk konden worden verminderd.

Een onderzoek naar veedrenking had aangetoond dat in Muiderberg sprake was van een risicolocatie bij de overstort waar het bergbezinkbassin was voorzien. Dit betekende dat spoed was geboden met de start van de verbeteringsmaatregelen (een bassin van 500 kubieke meter).

Het verlopen van de Wvo-vergunning voor de overstorten zorgde er bovendien voor dat de gemeente in 2000 een nieuwe vergunning diende aan te vragen, die maatregelen moest bevatten om te voldoen aan de basisinspanning, het waterkwaliteitsspoor en het veedrenkingsproblemen zou kunnen oplossen.

Om integratie van maatregelen mogelijk te maken is toen besloten een vergunning aan te vragen op basis van een plan van aanpak waarin de maatregelen voor de basisinspanning beschreven zouden worden.

Het proces

De Dienst Waterbeheer en Riolering, zoals bekend de gezamenlijke uitvoerende dienst van de gemeente Amsterdam en het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, heeft samen met Tauw en de gemeente Muiden het onderzoek uitgevoerd. De basis voor de studie vormden het basisrioleringsplan en de waterkwaliteitstoets. De conclusie uit de onderzoeken was dat de rioolstelsels niet voldeden aan de basisinspanning. En zouden ze wel voldoen, dan zijn de rioolemissies nog te vuil en te omvangrijk voor de sloten en grachten in Muiden en Muiderberg; dat wil zeggen dat de stelsels niet voldoen volgens het waterkwaliteitsspoor. Bij aanvang van de studie is tussen DWR en de gemeente afgesproken dat eerst

onderzocht zou worden hoe het rioolstelsel milieuverantwoord te verbeteren is, zonder rekening te houden met de taakverdeling tussen beide organisaties. De vraag wie wat wanneer zou gaan betalen werd verschoven naar het einde van het proces.

De volgende intenties werden uitgesproken: Muiden wilde met spoed met de uitvoering van de basisinspanning beginnen. Het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht voelt zich medeverantwoordelijk voor het waterkwaliteitspoor. Die uitgangspunten zijn opgenomen in het procesplan. Tevens werd opgenomen dat de gemeente de maatregelen en conclusies van het onderzoek zou overnemen in vergunningaanvraag, tezamen met de startdata van de uitvoering van de maatregelen. Het bereiken van de laagst maatschappelijke lasten was een opgelegde voorwaarde en ook het stopzetten van het doorspoelen van de watergangen, waar mogelijk vanaf 2010. Het onderzoek kreeg als prioriteitstelling mee dat eerst bronmaatregelen, daarna maatregelen in de riolering, daarna randvoorzieningen en als laatste maatregelen aan het waterlopenstelsel (circuleren, baggeren, natuurvriendelijke oevers) bekeken zouden worden. En afgesproken werd dat de partijen een financieringsplan opstellen waarin staat wie wat wanneer betaalt, voordat het maatregelenplan zou worden vastgesteld.

Het vaststellen van het procesplan nam vijf maanden in beslag. Toen overeenstemming was bereikt is in zeven maanden tijd het maatregelenplan opgesteld. Gedurende die zeven maanden is duidelijk het voordeel gebleken van de gedegen voorbereiding en de bereikte overeenstemming. Het proces zelf is zeer soepel en exact binnen de afgesproken termijnen verlopen. De nieuwe Wvo-vergunning is in dezelfde periode opgesteld en is kort na afloop van het proces definitief geworden.

Stress uit Den Haag

Vanwege de tijdsdruk die is opgelegd door het ministerie van VROM om in 2005 de basisinspanning te behalen, is in Muiden gekozen om een aantal bergbezinkbassins te bouwen, terwijl dit op regionaal niveau niet de meest milieuoptimale maatregel is. Uitvoering van duurzamere maatregelen in Muiden zou (helaas) teveel tijd in beslag nemen om te voldoen aan de wens van de regering. Gelukkig heeft Den Haag geen termijn gesteld voor het voltooien van het waterkwaliteitspoor. Die vrijheid hebben DWR en Muiden gebruikt. Het waterkwaliteitspoor wordt volledig gehaald door middel van afkoppelmaatregelen. Ook deze maatregelen blijken goed inpasbaar in de Wvo-vergunning.

Afkoppelen

Om de mogelijkheden van afkoppelen te onderzoeken is via een quickscan de openbare verhardingen en belendende particuliere verhardingen verdeeld (bijvoorbeeld dakvlakken aan de straatzijde) in drie groepen: bijzonder geschikt voor afkoppelen, geschikt of voorlopig niet geschikt. Uit het onderzoek volgde dat er ruim voldoende 'zeer geschikt' en 'geschikt' oppervlak is. De quickscan is gemaakt op basis van riool- en wegbeheergegevens, situatieschetsen van verhardingen en watergangen en enkele veldbezoeken.

Het afkoppelen van het areaal dat getypeerd is als 'bijzonder geschikt' en 'geschikt' voor afkoppelen is in Muiden en Muiderberg ruimschoots aanwezig. Er is zelfs zoveel voorhanden dat geschikt areaal overblijft nadat voldaan is aan de emissiereductie die volgens het waterkwaliteitspoor moet worden gehaald.

Die conclusie noopte de gemeente tot herziening van de uitvoering van de basisinspanning waarbij heroverwogen werd om een deel alsnog via afkoppeling te realiseren. De aanleg van afkoppel- en watersysteemmaatregelen worden door Amstel, Gooi en Vecht meer gestimuleerd in het waterkwaliteitspoor dan de end-of-pipe maatregelen. Het hoogheemraadschap is bereid bij te dragen in de investering van deze maatregelen voor 30 procent voor end-of-pipe maatregelen en voor 80 procent voor duurzamere maatregelen.

En door deze aanpak haalt de gemeente het streven van 20 procent afkoppelen in bestaand stedelijk gebied, zoals in de Vierde Nota Waterhuishouding is aangegeven.

Beleidsmatig heeft deze aanpak ten opzichte van het universeel bijdragen van een aantal euro's per vierkante meter het voordeel dat het nationale streven gehaald wordt terwijl gelijktijdig de energie wordt gericht op de knelpunten tussen de riolering en de waterkwaliteit.

Resultaat

Het uiteindelijke pakket van maatregelen bestaat uit:

- bergbezinkbassins: 500 m^3 in Muiderberg en 420 m^3 in Muiden
- afkoppelen: voor het oplossen van de ergste knelpunten: 1,7 ha voor 2006 voor het waterkwaliteitsspoor 5,3 ha voor 2006/2010 (in totaal 21% van het afvoerende oppervlak)
- afvoerleiding: Vanwege het veedrenkingsprobleem zal een afvoerleiding worden aangelegd achter het bassin in Muiderberg om het alsnog overstortende water naar groter oppervlaktewater af te voeren.

Van het afkoppelen komt 0,7 ha voor rekening van de gemeente, omdat dit voor de invulling van de basisinspanning dient.

Dit pakket van maatregelen is duidelijk meer duurzaam dan de afzonderlijke maatregelen voor basisinspanning en waterkwaliteitsspoor. Bovendien wordt verwacht dat de kosten lager zullen uitvallen door het afkoppelen mee te laten liften met weg- en rioolrenovaties.

Het financieringsplan kon vervolgens opgesteld worden. In de periode tot en met 2011 worden de maatregelen uitgevoerd, met prioriteit voor de risicolocatie voor veedrenking. De gemeente betaalt in totaal iets meer dan één miljoen euro, terwijl het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht in die periode iets meer dan 1,5 miljoen euro bijdraagt.

Martien Kaats (DWR)
Gerrit Geerlings (gemeente Muiden)
Jeroen Kluck (Tauw)
Foto's: Jeroen Kluck

